

תוכן העניינים

1	הקדמה
	פרק ראשון:
3	הדרמה של חנוך לוין ומקומה בתרבות הישראלית
3	גלגוליו של חנוך לוין במרחב הישראלי: פרובלמטיקת ההתקבלות
6	הדרמה הלוינית בין האוניברסלי ללוקלי
9	הדרמה הלוינית ומושג הגלות
14	מרחב, מקום וטריטוריה
16	המרחב בספרות ובתאטרון
24	המרחב והמקום בדרמה הלוינית
29	הדרמה המערבית המודרנית והדרמה הישראלית ויחסן אל המקום המשחק כמפתח לקריאה בדרמה הלוינית ולהתבוננות במרחב
33	המעוצב על ידה
37	הקורפוס הלויני וסיווגו
41	על הספר
	פרק שני:
43	מרחב וטריטוריאליות בדרמה הלוינית: על הבית ועל חסרונו
43	הטריטוריאליות כבסיס להבניית המרחב
52	הבית והאישה שבתוכו
57	בניית הבית ופירוקו: מפתן יציב ומפתן גמיש
67	מן הבית לאמבטיה: הצבת המערך הפנימי ופירוקו

פרק שלישי:

- 71 האדם הלוויני כאדם טריטוריאלי: בעלי בית, בני בית וחסרי בית
- 71 הטריטוריה והגוף
- 77 הטריטוריה והמשחק
- 81 הטריטוריה והסטטוס הסוציו-אקונומי

פרק רביעי:

- 92 אין 'שם' בלי 'כאן': המשחק במרחב כמשחק עלילה
- 92 תמונת העולם של האדם הלוויני
- 101 בנייתם ופירוקם של המטה-נרטיבים של המקום

פרק חמישי:

- 117 הגלובוס הארוטי: המשחק במרחב כמשחק שמות
- 117 הגאוגרפיה כמטפורה
- 128 כאן אסיה, שם חו"ל/העולם
- 133 גאוגרפיה ארוטית וארוטיקה גאוגרפית
- 142 אתגר הארץ האחרת
- 144 פירוק הגלובוס השכונתי
- 150 ממצוקת מקום למצוקת קיום

פרק שישי:

- 152 תל-אביב, תחנה מרכזית
- 152 חנוך לוין כמחזאי תל-אביבי: ההקשר הביוגרפי
- 155 תל-אביב כעיר דור-מרחבית: ההקשר ההיסטורי
- 158 תל-אביב של חנוך לוין: ההקשר הגאוגרפי
- 160 תל-אביב כעיר-עולם: שדה התעופה, תחנת האוטובוסים, חוף הים
- 169 תל-אביב כעיר-שכונה: הבית, הרחוב ומוסדותיו, המכלול העירוני
- תל-אביב כעיר יהודית מזרח אירופית: הנהר, עגלות המתים,
- 178 המזוודות
- 181 תל-אביב, תחנה סופית: מקום קטן וחסר מוצא

פרק שביעי:

- 184 מ'כאן' ל'שם' – המסע לעולם שמעבר לשכונה
184 תבנית הפעולה של המסע ומימושיה בדרמה הלוניית
187 המחזה האירופי כמחזה מסע ('יאקיש ופופצ'ה' ו'אשכבה')
188 הדרך והעולם שהיא מעצבת
198 היציאה למסע והשיבה ממנו: המניע והלקח
199 במדבר ובים: המסע במחזה המיתי ('הזונה הגדולה מבבל' ו'הילד חולם')
199 מסע של הורה וילד בכרונוטופ אקלקטי
200 'הזונה הגדולה מבבל'
203 'הילד חולם'
210 'ההולכים בחושך' כמשחק ב'מסע'

פרק שמיני:

- 219 פוליטיקה, ארוטיקה ופואטיקה
- 229 רשימת מקורות
- 248 מפתח השמות והעניינים

הקדמה

לחלק ניכר מן הדיונים הביקורתיים שעוסקים בחנוך לויין וביצירתו, בעיקר בשנים האחרונות, מתגנבת לא פעם נימה אישית. כמה מן החוקרים והמבקרים מספרים בגאווה פרטים על הקשר האישי המיוחד שהיה להם עם לויין; אחדים תובעים לעצמם כמעט חזקה בלעדית על המחזאי הנערץ. על עצמי אני יכול להעיד, שאף על פי שלא פעם הזדמן לי לראות את לויין יושב ביציע הקהל באחת מהצגותיו או צועד במהירות גדולה ברחובות תל-אביב, לא הכרתי את האיש אלא מפי השמועות, וכמובן מכתירתו השופעת והמשפיעה. ובכל זאת, כמי שהזדמן לו להתנסות בכתיבה דרמטית הן לבימה והן למסך בתקופה שבה היה חנוך לויין הדרמטורג המוביל בישראל, אני ורבים מחבריי המושכים בעט ראינו בלויין את מורנו הדגול, ומדעת ושלא מדעת הלכה לא פעם עטנו בעקבות עטו. משיצאתי למסעי האקדמי אל נבכי הדרמה הישראלית, לא היה לי מושא חקר טבעי יותר מן המחזות של חנוך לויין, ובפענוח הדרמה הלויינית אני רואה אתגר אישי מיוחד במינו.

ספר זה מבוסס על עבודת דוקטור שנעשתה במחלקה לספרות עברית באוניברסיטת בן-גוריון בנגב בהנחיית ד"ר זהבה כספי ופרופ' יצחק בן-מרדכי. תודתי העמוקה לשניהם על הליווי המסור והדעתני. כמו כן ברצוני להודות לחוקרים ולעמיתים נוספים שבתובנותיהם העשירות ובעצותיהם המועילות תרמו למחקרי בשלבים שונים של העבודה. בעיקר ברצוני לציין את תרומתם של פרופ' יגאל שוורץ, של פרופ' אברהם עוז, של פרופ' איריס פרוש, של ד"ר אבי אבידב, של ד"ר עבד טַיְיֶה, של ד"ר גיורא שריד ושל ד"ר יופי תירוש.

חלק מן המחקר ביצעתי בשנים 2002–2005 במהלך עבודתי במחלקה ללשונות ולספרויות מודרניות באוניברסיטת קייס ווסטרן רזרב (Case Western Reserve University) שבקליבלנד, אוהיו, ארצות-הברית. אנשי המחלקה לא רק תמכו ועודדו אותי במהלך העבודה, אלא גם חלקו עמי את הידע הרב שלהם וסייעו לי בגיבוש המצע התאורטי של המחקר. ברצוני להודות להם, ובעיקר לעמיתיי המלומדים ד"ר פלורין ברינדאנו (Florin Berindeanu), ד"ר גרד באייר (Gerd Bayer) וד"ר אנו לוהמיייר (Enno Lohmeyer). כמו כן ברצוני להודות לענבל גרין על הליווי המסור בהתקנת הנוסח הסופי של כתב היד. ולבסוף נתונה תודתי העמוקה לבני משפחתי, לזוגתי עדנה ארז, על אורך הרוח שגילתה במהלך התקופה הארוכה שהקדשתי למחקר, לאליעזר ארז על העזרה הרבה בתרגומים ובהגהות, ולילדיי מאיה, נועה ודניאל המלווים אותי בדרכי האקדמית בעניין רב.